

Alina Naruszewicz

Konferencja międzynarodowa z
cyklu: Język pogranicza kulturowego
"Nazewnictwo na pograniczach
etniczno-językowych",
Białystok-Supraśl 26-27 października
1998

Prace Językoznawcze 1, 146-148

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Konferencja międzynarodowa z cyklu: Język pogranicza kulturowego
„Nazewnictwo na pograniczach etniczno-językowych”
Białystok—Supraśl 26—27 października 1998**

Organizatorem konferencji był Zakład Językoznawstwa Wschodniosłowiańskiego Uniwersytetu Białostockiego. Obrady toczyły się w ośrodku wczasowym w Supraślu. W konferencji uczestniczyli goście z Niemiec, Czech, Słowacji, Bułgarii, Ukrainy i Białorusi. Reprezentowane były także liczne ośrodki naukowe kraju: Kraków, Gdańsk, Warszawa, Lublin, Białystok, Bydgoszcz, Opole, Olsztyn.

Konferencja odbyła się pod honorowym patronatem rektora Uniwersytetu Białostockiego prof. Adama Jamroza, który dokonał uroczystego otwarcia obrad. W swym wystąpieniu omówił historię powstania uniwersytetu i podkreślił najważniejsze fakty z jego działalności.

W godzinach przedpołudniowych pierwszego dnia konferencji toczyły się obrady plenarne, którym przewodniczyli Stefan Warchoń i Zofia Abramowicz. Wstępny referat *Czy istnieją archaizmy peryferyczne?* wygłosił Witold Mańczak. Poruszył wiele zagadnień istotnych dla badań etnogenetycznych, nawiązując do najnowszych zagranicznych teorii językoznawczych.

Leonarda Dacewicz w wystąpieniu *Obce czy rodzime? W kwestii nazewnictwa na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim* scharakteryzowała ten wielonarodowościowy obszar nazewniczy oraz zaproponowała termin: „system onomastyczny przejściowy”, analogiczny do terminu „gwara przejściowa”.

Danuta Kopertowska omówiła na podstawie dokumentacji od połowy XVI do XX w. obce wpływy w antroponimii centralnej i północnej Małopolski. Referentka wskazała na zróżnicowane sposoby adaptacji nazw obcych do polszczyzny.

Aleksandra Cieślíkowa i Maria Malec przedstawiły kryteria włączania nazwisk z ziem pogranicznych do opracowania *Antroponimii Polski XVI—XVIII w.* Będzie ono dotyczyło wszystkich warstw społecznych. W wypadku nazw obcych należy uwzględniać wszystkie sygnały kontekstowe, mogące objaśnić etymologię i funkcjonowanie nazwisk.

Kazimierz Rymut omówił problemy z kodyfikacją nazw genetycznie obcych na Białostocczyźnie. Na wybranych przykładach z lokalnego nazewnictwa wykazał wpływ na jego kształt formalny trzech ustaw: o języku polskim, o mniejszościach etnicznych oraz o ustalaniu nazw miejscowości i obiektów fizjograficznych.

Obrady plenarne zakończyło wystąpienie *Urbanonyma verzuz etniká*, którego autorem był Pavol Odaloš. Mówca zajął się bardzo ciekawym materiałem nazewniczym, pochodzącym z wielu krajów i różnych kontynentów. Na jego podstawie wyróżnił eurazjatycki i amerykański model nominacji.

Po południu oraz przez cały następny dzień obradowano w sekcjach, którym przewodniczyli m.in. Aleksandra Cieślikowa, Kazimierz Rymut, Witold Mańczak i Karl Guttschmidt. Sekcja A zajmowała się problemami z zakresu antroponomii, zaś Sekcja B pozostałymi obszarami nazewnictwa.

Ludmiła Anisimowa przedstawiła polskie elementy w antroponomii wsi Jabłonowka na Ukrainie. Stefan Warchoł zajął się wybraną problematyką dotyczącą nazwisk prymarnych motywowanych apelatywami pochodzenia wschodniosłowiańskiego na Lubelszczyźnie. Feliks Czyżewski omówił elementy wschodniosłowiańskie w antroponomii powiatu włodawskiego. Mikołaj Łesiuk poruszył temat pseudonimów w Ukraińskiej Powstańczej Armii. Miejscowym nazewnictwem zajęli się białostoccy językoznawcy: Maria Panasewicz w referacie *Nazwiska polskie i białoruskie w okolicach Lipska nad Biebrzą*, Marzanna Anna Słaby w wystąpieniu dotyczącym nazwisk suwalskich filiponów i Zofia Abramowicz, omawiając wieloetniczny charakter antroponomii Mazur i Suwalszczyzny.

Równie interesujące były referaty przedstawione w Sekcji B. Maria Biolik omówiła interferencje językowe polsko-prusko-niemieckie w nazewnictwie Warmii i Mazur. Michał Kondratiuk zajął się nazwami komponowanymi polsko-białoruskimi i słowiańsko-bałtyckimi w toponimii północno-wschodniej Polski. Libuše Olivová Nezbedová przedstawiła referat *Pomístni jména v Čechách vzniklá z cizích apelativ označujících trativody*. Maria Czaplicka-Niedbalska zajęła się interferencjami językowymi na przykładzie toponimii Grudziądza, a Jan Nosowicz przedstawił wybrane zagadnienia z badań nad nazewnictwem miejskim w województwie białostockim. Wiele uwagi poświęcono hydronimii. Referaty dotyczące tej dziedziny onomastyki przedstawili m.in. Ewa Rzetelska-Feleszko, Jerzy Duma, Hienadz Cychun, Wasil Łuczik, Tatiana Sinkiewicz.

Kilka referatów zostało poświęconych adaptacji nazw obcych do polszczyzny, a także germanizacji bądź sławizacji polskiego nazewnictwa (np. wystąpienie Danuty Lech *Polonizacja nazwisk niemieckich (na przykładzie współczesnych nazwisk mieszkańców Gliwic)* i Aliny Naruszewicz *Nazwiska niemieckie na Warmii i ich adaptacja do polskiego systemu językowego* czy Moniki Famielec *Sławizacja wybranych nazw miejscowości na terenie byłego powiatu etckiego*). Zwrócono także uwagę na interesujący dział językoznawstwa — onomastykę literacką, Urszula Sokólska omówiła m.in. nazwy osobowe w *Szczenięcych latach* i *Zielu na kraterze Melchiora Wańkowicza*.

W czasie spotkania wygłoszono wiele referatów interesujących pod względem metodologicznym i materiałowym. Większość wystąpień poruszała problematykę związaną z pograniczem polsko-ukraińsko-białoruskim, spore zainteresowanie budziło także pogranicze polsko-niemieckie. Zgodnie z tematem konferencji wiele

uwagi poświęcono kwestiom z zakresu etnolingwistyki, a przedstawione referaty dotyczyły zarówno aspektu językowego nazw, jak i czynników kulturowych. Należy dodać, że wszystkie wystąpienia były przedmiotem ożywionej dyskusji, która często ukazywała nowy aspekt omawianego problemu lub uściślała go teoretycznie. Konferencja w Supraślu przyniosła cenną wymianę doświadczeń w zakresie badań nazewniczych, dotyczących obszarów pogranicznych. Należy wspomnieć także o miłej atmosferze spotkania, za co należą się jego organizatorom słowa podziękowania. Podsumowania merytorycznego konferencji dokonał prof. Kazimierz Rymut, zwracając uwagę na konieczność prowadzenia badań terenowych we wschodniej Polsce.

Aalina Naruszewicz

Prace magisterskie z językoznawstwa napisane w latach 1995—1999 w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Olsztynie

prof. dr hab. Maria Biolik
1995

- Anna Dąbrowska: *Imiona nadane dzieciom w Olsztynie w latach 1980—1985.*
 Joanna Godzięba: *Formy podstawowe i pochodne imion uczniów Liceum Ogólnokształcącego w Przasnyszu.*
 Iwona Łapińska: *Imiona dzieci urodzonych w Olsztynie w latach 1950—1955.*
 Joanna Łukaszewicz: *Nazwiska odimienne mieszkańców Lidzbarka Warmińskiego.*
 Halina Marcinkiewicz: *Formy podstawowe i hipokorystyczne imion...*
 Mariusz Rutkowski: *Nazwy dróg wspinaczkowych w Polsce.*
 Urszula Beata Skolimowska: *Nazwiska odimienne mieszkańców Mławy.*
 Urszula Suchcicka: *Nazwy własne w powieściach dla młodzieży Zbigniewa Nienackiego.*
 Danuta Wińska: *Imiona nadane dzieciom w mieście i gminie Ostróda w latach 1980—1990.*
 Iwona Żukowska: *Nazwiska mieszkańców Makowa Mazowieckiego.*

1996

- Elżbieta Brudzyńska: *Przezwise mieszkańców gminy Strzegowo-Osada w województwie ciechanowskim.*
 Hanna Chmielińska: *Przezwise uczniów szkół średnich w Chorzelach w województwie ostrołęckim.*
 Lidia Kotlińska: *Błędy fonetyczne dzieci w wieku przedszkolnym.*
 Bożena Kucińska: *Toponimia gminy Wielbark.*
 Teresa Lewandowska: *Toponimia gminy Krzynowłoga Mała.*
 Katarzyna Lewicka: *Przezwise nauczycieli i uczniów wybranych szkół szczywieńskich.*
 Elżbieta Modzelewska: *Toponimia gminy Młynarze.*
 Alina Naruszewicz: *Przezwise nauczycieli i uczniów morąskich szkół średnich.*